

Spomini vstajajo od mrtvih

Lojze
Krakar

I.

Ta potopis se začena s smrtjo.
Z mrtvo pomladjo z nožem v grlu
in s črno mašo za bele metulje
s strto hrbtenico. Z njim, ki ga iščem.
Iščem ga z bičem iz žvižgov tajfuna
in s smrtjo na pasji verigi, ki stopa
ponoči stonoga skoz mojo celico
in ovohava moj glad po svobodi.
Dišal je po milu in oznanilu,
da ljubi le bele metulje, sem vpisal
na krila poslednje jesenske žuželke,
ki išče sledí za mojo mladostjo.
Pravici odvezujem oči: njena tehtnica
škriplje v tečajih... Žareči nagrobniki
z naših grobov naj nam kažejo, kod so
odšli svoji smrti naproti grobarji...

II.

Ob poti srečujem grobarje. Nabirajo
cunje in kosti in prodajajo znanosti

naše pomladi, preluknjane s krogliami
 – in tisti, ki ubil je najmanjšo med mravljami,
 potuje ob meni in blag kakor pravljicar
 razlaga soprogi lepoto jeseni.
 Bilo je v jeseni, premišljam, ko rišem
 na objokano šipo pravljico s tigrom,
 ki spi sredi belih vijolic, pravljico,
 v kateri ni več ne njega ne mene.
 On preprodaja medalje, jaz iščem
 ob poti le milostno vodo pozabe.
 On je preprosil nebesa, jaz molim
 za usmiljenje, da zgorel bi skupaj s spomini.
 Zato govoriva o sinji deželi
 onstran večernih ozvezdij, da utišava
 tuleča kolesa drvečega ekspresa,
 ki pelje rjovečega tigr v rešetke.
 Prositi moram najpogumnejšo misel,
 naj laja in tuli in grize, samó da
 spet spraviva zver nazaj med zverine,
 da pravljica belo zasije in zemlja
 podobna bo znova nebesni modrini . . .

III.

Iščem ga dalje. V kotu pri mizi
 lušči nekdo svoje misli. Luščine
 padajo z mize in muhe med njimi
 skrivnostno mežikajo: »Je on?« šepetaje
 sprašujem muhe. – »Ne vémo, popotnik,«
 odvrnejo muhe. »Le včasih ga vidimo
 luščiti v kotu pri mizi spomine.
 Lušči jih z upom, potem pa jih tare
 s pestjo in preklinja v čudnem jeziku
 iz žvižgov vetrov . . .« – V žvižge viharja
 udarja polnoč votlo kot boben
 v jutro obešanja. Muhe pometajo
 prošnje neuslišanih. – »Pojdi, popotnik,«
 mi pravi poslednja med njimi, »pojdi!
 Kajti nikoli ne srečaš več tistega,
 ki te je shábil. Tistega z bičem
 iz žvižgov vetrov in s polno lobanjo

luščin od spominov. Tistega s tvojim
pepelom na zluknjanih škornjih popotnih . . .«

IV.

V brnečem srcu nebésne živali
beži pred mano s hitrostjo misli.
Mogoče je on? Okovan v neranljivost
srepo meri mravljišče pod sabo
in pripravlja vžigalico. Ogenj je izuril
kakor volčjaka. Mravljišče bo gorelo
in on bo pobegnil . . . Brezoka ptica
kroži nad mrtvimi. On jezdi na njenih
jeklenih perutih. Spomine mečem
v goreče mravljišče. Nočejo goreti.
On je bil, on je bil, slišim ptico.
S hitrostjo misli beži pred mano
po vélikem, sivem oktobrskem nébu.

V.

Smrt je vstala iz gorečega mravljišča,
bela kot marmor v svetišču veselja.
Misel sem napel kakor struno na loku
in jo hotel ubiti. Toda imela je
usta boginje, podobna studencu
sredi puščave, odpuščajočim od žeje.
In rekla je: vzemi ta meč, s katerim
moj oče in ded sta oskrunjala zemljo
in prekolji oklep okrog mene in sebe!
In naglej se veselja najinega srečanja
ob studencu v puščavi. Poglej, moje prsi
ne hropejo več pesmi mrtvih vojakov
in po koži mi leze spet majsko sonce . . .

VI.

Zdaj jaz kot podobe luščim semena
iz zrele sončnice svojega življenja.

Hrustljajo jih misli, strmeče v neznano.
 Iz majskega sonca na koži smrti
 švigajo zadnji zublji plamena,
 ki me je upepelil. Z zadnjim spominom
 skušam verjeti plavolasim mislim
 s strto hrbtenico. Ne, ne ubijem te,
 najmanjša med mravljami! Pomagaj mi, pravim.
 Pomagaj mi, daljni moj maj, da zagledam
 poslednje iskre svojega pepela.
 S tvojo podobo bom, smrt, kot z ikono
 blagoslavljal življenje trave na grobu
 in tvoji mladiči bodo spet mehki
 kot žametna dlaka maha na panju,
 ki ne pomni več smrti svojega drevesa...

Oktober, 1989.

Lojze
Kovačič

Iluzija

(Poglavje iz knjige Kristalni čas)

Prižgem luč v dvoranici. Zdaj bo na vrsti t.i. »književna vzgoja« v t.i. »književni delavnici«. Sem hodijo mladi, študentje različnih fakultet, naravoslovne, tehnične, pravne, delavci iz tovarn, uslužbenci administracij, mlečnozobi pripravniki iz komerciale, začetniki v pisanju, ki jim je literatura spovednica, zatočišče ali izhod v sili. Najprej se jih je prijavilo 12, nato jih je naraslo na 18, zdaj jih je 35. Ne poklic ne študij

jim, kot kaže, s svojo doktrino ne bosta naredila obraza, kvečjemu kako kremžo. In kaj naj počnem jaz s tem pisanim asortimanom različnih karakterjev, senzibilitet, imaginacij, pesniških jezikov, ustvarjalnih postopkov, notranjih stališč? ... Ja, vem, neki vrednostni sistem obstaja ali vsaj občutek za ravnovesje. Neki iracionalni ostanek je v človeku, s pomočjo katerega racionalno obvarujemo pred skrajno avtonomijo nadracionalnega, ki,